

ВИЩА ШКОЛА: ТВОРЧІСТЬ

Світ живої драматургії

Знайти себе у житті, не схибити перед вибором, не стомитися від щоденного марафону. Такі проблеми постають перед кожним. І шляхів їх вирішення може бути безліч. Сьогодні, на жаль, більшість із них не лише не допомагають пізнавати світ та себе у ньому, але й зводять на манівці. Однак і протидія такій тенденції існує. Зосереджена вона у театрах. Там можна бути глядачем, але ніхто не завадить стати актором, навіть якщо не маєш спеціальної освіти.

Цю думку ось уже вісім років підтверджує аматорський театр-студія "Райдо". Він був заснований при Центрі культури та мистецтв Київської державної академії водного транспорту імені Петра Конашевича-Сагайдачного зусиллями професійного режисера та драматурга Юрія Олексійовича Сушка. І сьогодні ця людина не втрачає ентузіазму та намагається передавати його своїм партнерам. Саме такими для режисера стають актори трупи. І хоча за 8 років вони неодноразово змінювалися, для кожного тут був відкритий "Дім, Збудований на Любові". Так про "Райдо" говорить пан Юрій. Найголовніше тут — не боятися розкрити себе і грати так, як відчуваєш роль. Така особливість саме аматорських колективів, де не надягаєш професійну маску, не сховаш емоції за технікою. Тому гра тут завжди щира й відверта. Саме таке мистецтво допомагає його творцям знаходити себе.

Для кожного із акторів "Райдо" участь у колективі стає чимось особливим: майданчиком для самовиховання, широким полем для різноманітної творчості і навіть великою родиною. Об'єднав всіх загальний процес творчості, який починає існувати поруч із життям.

Аматорська гра водночас не позбавляє акторів відповідальності. Адже вони представники проблемного театру і творять для глядача, який насамперед хоче думати. Відповідно добираться й репертуар. Це мають бути драми, що змушують замислитися, зрозуміти, пропустити через себе. І завжди найголовнішими залишаються щирі емоції. Серед зіраних вистав — трагедія "Касандра" в інтерпретації Лесі Українки, життєва комедія "Шляхетний дон" за п'єсою київського драматурга Сергія Щученка, лірична комедія "Ці вілні метелики" за твором відомого американського митця Леонардо Герша. Кожна із них — наближення до розуміння призначення людини в цьому світі та усвідомлення ролі любові в ньому. А відбуваються такі глобальні процеси на основі думки, що обов'язково поселяється в головах та серцях акторів та глядачів.

Заснований як студія художньої самодіяльності сьогоднішній "Райдо" — репертуарний театр. На кожний сезон заплановано зазвичай три-чотири спектаклі, які колектив демонструє у вихідні дні в активній залі Коледжу морсь-

кого та річкового флоту, що на Оболоні. У театрі грає молодь, відповідно, і глядачами стають переважно їх однолітки. Однак, за словами режисера Юрія Сушка, близько третини глядацької аудиторії сьогодні люди у віці від 20 до 60 років. Знаходити однодумців допомагають соціальні мережі та й просто щирі відгуки друзів, знайомих. Усі декорації до вистав, грим, сценічний реквізит — творіння рук самих акторів. Тож участь в аматорському театрі допомагає знаходити в собі раніше приховані здібності й таланти. Вистави ж проходять безкоштовно, що так важливо для сучасного глядача-студента. Уже наприкінці вересня творчий колектив "Райдо" планує відкриття нового, третього сезону, на яке запрошує всіх небайдужих до театральних дійств.

Тим часом молоді актори відправилися на своєрідні "гастролі", аби взяти участь у IV Міжнародному фестивалі недержавних театрів "Живи", що проходить в Криму на місі Тарханкут. Такий захід — можливість для театральних колективів із різних міст та держав збагатитися досвідом одне одного. Для "Райдо" це і чудова нагода зустрітися із давніми друзями. Адже театр-студія Академії водного транспорту вже не вперше бере участь у цьому фестивалі. І минулого року став його лауреатом за вклад у розвиток театрального мистецтва. Вистави на сценах України для колективу "Райдо" по-волі стають звичною річчю. Так, з 2008 року він є постійним учасником Відкритого міжнародного фестивалю молодіжних театрів "Південні маски", де вже встиг отримати дипломи "За кращу жіночу роль" (його завоювала молода акторка Олена Федірко), "За творчий злет", а цього року — "Бронзову маску" — третю премію. Також акторів аматорського театру запрошували на "Антоніч-фест" 2009 року, де вони інсценували вірші Богдана-Іллія Антоновича "І". Вся гра була побудована виключно на асоціаціях, і тому стала щирим виявом людських емоцій та почуттів. Колектив "Райдо" брав участь і в театралізованому дійстві "Київська фортеця" з виставою "Шляхетний дон". Пан Юрій поділився планами у подальшому розширювати фестивалі та конкурси географію театру.

Таку творчу активність театру-студії можна пов'язати із назвою колективу, яка походить від скандинавської ослона "шлях". Життя у "Райдо" — це насамперед шлях до пізнання себе, до розуміння особливостей діалогу актора із глядачем, до усвідомлення того, що театр — дім, в якому можна стати успішною людиною. Цей успіх завжди визначатиметься лише власними досягненнями та вмінням знайти себе у світі та створити світ у собі.

Світлана ГОРСЬКА
кор. "Освіта"

Творче об'єднання «СОБОР»

* ПОСТАТЬ * ПОСТАТЬ * ПОСТАТЬ *

Героїня цієї публікації належить до династії педагогів. "Вибір професії не був для мене проблемою, — говорить Марія Іванівна. — Я ще з дитинства мріяла стати вчителькою, адже виросла у сім'ї сільських інтелігентів. Мати Андрусини Гайна Василівна була вчителькою початкових класів, а також матір'ю першою вчителькою. Ще з дитинства пам'ятаю, як мама готувалася до уроків, позакласних заходів, батьківських зборів, читала педагогічну пресу, переглядала зошити. Шляхотна, розумна, талановита, вона вмела дуже гарно малювати, співати, грати на домбрі, каліграфічно писати, майстерно ліпити з пластиліну, керувала сільським хором. "Серце віддаю дітям", — ці слова В.О. Сухомлинського повністю можна віднести до неї, її педагогічної діяльності.

Ча-байонська Марія Іванівна, філолог, педагог, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мови та методики викладання в початковій школі Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Вона — відмінник освіти України, нагороджена грамотами Міністерства освіти і науки України, лауреат відзнаки "Кращий освітянин 2009 року".

Народилася Чабайовська Марія Іванівна 30 вересня 1955 року в с. Хоростець Бережанського (нині Козівського) району Тернопільської області.

Батько Андрусини Іван Петрович — яскрава особистість, свідомий громадянин і патріот незалежної України. У народі кажуть: "Той, хто посадив дерево, спорудив будинок, виростив дітей", — немарно прожив на землі. Це credo його життя. Працював секретарем сільської ради, завклубом, комірником, інженером по газифікації. Побудував Будинок культури, колгоспну комору, церкву, з одом газифікував село.

У сім'ї, крім Марії Іванівни, було ще двох дітей. Брат Андрусини Богдан Іванович, доктор історичних наук, професор, дійсний член Української академії історичних наук та АН Вищої школи, член-кореспондент Української академії політичних наук, директор Інституту політології та права, завідувач кафедри теорії та історії держави і права Інституту політології та права Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Сестра Кархут Олександра Іванівна, директор школи у рідному селі.

Освіту здобувала у Хоростецькій восьмирічній школі в 1962-1970 рр. (за відмінні успіхи у навчанні нагороджена похвальною грамотою); Чортківському педагогічному училищі (1970-1974 рр.) за спеціальністю "Викладання в початкових класах загальноосвітньої школи", яке закінчила з дипломом з відзнакою (директор Підручний Андрій Дмитрович, заступник директора з навчально-виховної роботи Компанієць В.С.; груповий керівник Віра Омелянівна Подольчук; викладачі Пономаренко Н. Я., Москальонюк В.Г., Компанієць А.А. та ін.). Училище дало їй різносторонню підготовку. Вона вивчала методики різних предметів початкової школи, навчилася проводити уроки та позакласні заходи в 1-4 класах, виготовляти наочність, грати на музичних інструментах, малювати, шити, вишивати, каліграфічно писати; співала у загальноосвітньому хорі та ансамблі дівчат (керівник В. О. Подольчук), займалася спортом. За час навчання в Івано-Франківському державному педагогічному інституті імені В. Стефаніка (1974 — 1978 рр.) здобула спеціальність "Українська мова і література" та отримала диплом з відзнакою (викладачами були відомі вчені: О.А. Устенко, Ю.Ф. Кочерган, В. Д. Хруці, І.І. Ковалик, В.Т. Полєк, М.П. Лєсюк, Л.І. Батюк, Л.М.Кіліченко, Е.С. Лисенко та ін.). Навчалася в аспірантурі у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за спеціальністю "Теорія і методика навчання української мови". В аспірантурі у період становлення М. І. Чабайовської як науковця вона спілкується з такими провідними фахівцями в галузі української мови

та методики її навчання, як Біляєв О. М., Ващуленко М. С., Дорошенко С.І., Канищенко А. П., Козачук Г.О., Мацько Л.І., Мельничайко В. Я., Мельничайко О. І., Плюк М. Я. та ін.

Працювала вчителем української мови та літератури у школах Тернопільщини; викладачем української мови, методики навчання української мови в початкових класах, українського ділового мовлення та каліграфії з методикою навчання Чортківського педагогічного училища. Спеціаліст вищої категорії. Педагогічне знання "Викладач-методист". Студенти, яких вона навчала, неодноразово займали призові місця у Всеукраїнському конкурсі української мови імені П. Яцика. У зв'язку з цим Чабайовську М. І. нагороджено грамотою управління освіти і науки Тернопільської обласної державної адміністрації за систематичну цілеспрямовану роботу з утвердження державного статусу української мови, піднесення її престижу серед студентської молоді, виховання у ній пошани до культури, традицій українського народу. Переможця обласного конкурсу "Кращий учитель року" стали її вихованці Шароварко Світлана

Доля

практиці роботи багатьох викладачів усе ще традиційним залишався системно-описовий підхід до вивчення мовних явищ, надмірна затеоретизованість, зарегламентованість і схематичність, що не забезпечувало функціонування комунікативних умінь і навичок. У знаннях студентів багато формалізму, зумовленого заучуванням наукових визначень, винятків, теоретичних положень. Марія Іванівна вважає, що зміст курсу "Українська мова", що вивчається в педучилищі (педколеджі), має визначатися новими тенденціями в розвитку лінгвістики з урахуванням інноваційних технологій, комунікативно-діяльнісного і функціонально-стилістичного підходів до його викладання з метою орієнтації на майбутню професійну діяльність учителя.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягає у розробці змісту та ефективної методики навчання української мови в педучилищі; практичне значення — у виробленні теоретичних рекомендацій, спрямованих на докорінне поліпшення навчання української мови в педучилищі; визначені особливості змісту і технології навчання та внесенні конкретних пропозицій щодо удосконалення навчального плану, програм, підручників, методичних посібників.

Згодом у 2004 році отримала і звання доцента. Працювала у Прикарпатському національному університеті імені В.Стефаніка (доцент кафедри теорії і методики початкового навчання). З 2007 року — доцент кафедри мови та методики викладання в початковій школі Інституту педагогіки та психології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, який очолює доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України Володимир Іванович Бондар. Професійному зростанню сприяє праця поряд з відомими

(Залізниця ЗОШ I-III ступеня імені О.Маковця) та Галина Федун (навчально-виховне об'єднання "Школа-дитячий садок" №1, м.Тернопіль).

Творча викладацька діяльність у Чортківському педагогічному училищі вивела Марію Іванівну на стезину наукового дослідження. У 2000 році вона, педагог-практик, успішно захистила дисертацію "Лінгводидактичні засади навчання української мови у педагогічному училищі", здобула науковий ступінь кандидата педагогічних наук (науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України Біляєв О. М., головний науковий співробітник лабораторії методики української мови Інституту педагогіки АПН України). Роботу виконано на кафедрі методики української мови та літератури Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (завкафедри доцент Стеценко В. П.).

Вказана проблема ще не була предметом спеціального дослідження у вітчизняній лінгводидактиці, не було захищено жодної дисертації. У

* ПОСТАТЬ * ПОСТАТЬ * ПОСТАТЬ * ПОСТАТЬ * ПОСТАТЬ *

вченими інституту: В. І. Бондарем, І. М. Шапошніковою, О. П. Хижною та ін.

Автор численних наукових праць (методичні посібники, навчальні програми, статті, тези), рекомендованих Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова і виданих з грифом МОН України з української мови, методики навчання української мови, основ каліграфії, присвячених проблемам вивчення української мови як мови державної у вищих навчальних закладах України та загальноосвітній школі, українського національного відродження.

Марія Іванівна на високому науково-професійному та навчально-методичному рівнях викладає за кредитно-модульною систе-

педагогічних навчальних закладах I-II рівнів акредитації нею розроблено нову програму вивчення курсу "Українська мова", рекомендовану Міністерством освіти і науки України як програму для педагогічних навчальних закладів I-II рівнів акредитації. Програма укладена на основі Державних стандартів з урахуванням положень про розвивальний характер навчання, спрямований на саморозвиток національно

мовної особистості майбутнього вчителя початкових класів, та нових підходів у навчанні української мови. Характеризується посиленням комунікативної спрямованості у навчанні української мови з виокремленням чотирьох видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо).

на — лауреат відзнаки "Народ мій завжди буде" за укладання та видання книги "Відродження християнських святинь" ("Освіта". — № 1-2. — 30 грудня 2009 р. — 6 січня 2010 р.).

Це видання приурочене освяченню нового храму в її рідному селі та

19-й річниці незалежності Української держави. Воно засвідчує силу духу і неперервність історичної долі українців різних поколінь, які впродовж буремних століть зберегли свою віру, рідну мову, багатий духовний світ. Церква протягом віків була і є джерелом та хранителькою культурно-релігійних традицій нашого народу, осередком національної ідентичності, духовної самобутності

Неначе вишитий рушник

мою такі навчальні дисципліни: "Методика навчання української мови в початкових класах", "Каліграфія з методикою навчання в початковій школі", "Технології вивчення галузі "Мови і література".

Вона розуміє, що сучасний період розвитку суспільства, оновлення всіх сфер його життя потребує якісно нового рівня освіти, який відповідав би міжнародним стандартам. В умовах приєднання України до Болонської конвенції ставляться нові вимоги до підготовки вчителя початкових класів, відповідно до яких випускники вищих навчальних закладів повинні оволодівати не тільки сучасними теоретичними знаннями основ наук, а й здобути ґрунтовні практичні навички, набути творчих якостей та високої педагогічної майстерності.

Для поліпшення технології навчання української мови у вищих

інтегрований посібник "Мовний аналіз у вищій та початковій школі", надрукований у тернопільському видавництві "Мальва-ОСО", націлює студентів на оволодіння глибокими та міцними знаннями сучасної лінгвістичної науки як основи для формування у них умінь і навичок комунікативно вправно користуватися засобами мови в різних життєвих, педагогічних ситуаціях під час сприймання, відтворення і створення висловлювань з дотриманням українського мовленнєвого етикету.

Особливе місце в системі фахової підготовки майбутнього педагога займає курс "Каліграфія з методикою навчання в початковій школі".

Завдання цього курсу полягає в тому, щоб дати майбутнім учителям початкової школи найнеобхідніші теоретичні знання з методики навчання каліграфії, практично підготувати їх до роботи над виробленням каліграфічного по-

черку учнів початкових класів.

Чабайовською М. І. підготовлено і випущено навчально — методичні посібники: "Єдині зразки каліграфічного письма букв українського алфавіту та цифр", запропонований до видання з грифом "Рекомендовано Міністерством освіти і науки України" (лист від 7 вересня 2009 року № 1/11 — 7386) і "Зошит з каліграфії" у двох частинах, рекомендований до видання з грифом "Схвалено для використання у навчально — виховному процесі" (лист від 15 липня 2009 року № 1.4/18 — Г-329 ІТЗО Міністерства освіти і науки України), які розроблено відповідно до програми з дисципліни "Каліграфія з методикою навчання у початковій школі" освітньо-кваліфікаційного рівня "Бакалавр", теж укладеної Марією Іванівною. Зауважимо, що "Зошит з каліграфії" як посібник такого типу створено в Україні вперше.

Посібники покликані сприяти якійсь підготовці вчителів початкових класів до навчання молодших школярів каліграфічного письма за кредитно-модульною системою.

Доцент Чабайовська сприйняла нові підходи до мовної освіти майбутніх учителів, які обґрунтовані в "Державній національній програмі "Освіта" (Україна XXI століття)", цільовій комплексній програмі "Вчитель", Державному стандарті початкової загальної освіти, концепціях національного виховання та виявляються насамперед у формуванні особистості майбутнього вчителя з високим рівнем володіння державною мовою України, головними показниками якою є фундаментальні знання сучасної лінгвістичної науки, практичні уміння і навички аналізу мовних явищ, культура мовлення, готовність до викладання української мови в початкових класах. Вона вважає, що знання мовних законів це лише підвстиху. Повного успіху можна досягти лише тоді, коли студент вільно і невимушено користуватиметься лексичними й фразеологічними скарбами мови, її потужними словотвірними можливостями, упорядкованою граматичною структурою, коли зможе вилучити зі своєї сфери комунікації суржик, діалектні напорування, іноді всмоктані з молоком матері, коли братиме за взірць вироблені, апробовані впродовж століть норми літературної мови. Проблема культури мовлення була і є предметом наукового дослідження кафедри в цілому і Марії Іванівни зокрема. Це статті, поміщені у монографії "Шляхи піднесення культури мовлення: Теорія і практика" (укладачі — завкафедри професор Семеренко Г.В. та доцент Литвин Л. П.), присвячені висвітленню питань культури мовлення на різних рівнях: фонетичному, лексичному, морфологічному, синтаксичному.

Новий напрям у викладанні української мови вимагає нових лінгводидактичних принципів навчання. Зважаючи на те, що розвиток мовлення забезпечує компетентніший підхід до навчання мови, він має набути статусу провідного. Разом з професором кафедри Каніщенко Антоніною Пантелеймонівною вона підготувала методичний посібник "Методика роботи над словом", в якому обґрунтовано методику опрацювання одного слова з використанням інноваційних методів навчання (сенкана, асоціативного куца за технологією ЧПКМ) на уроках української мови у 2 — 4 класах, завдяки якій можна сформувати не тільки мовленнєві, а й мовні уміння і навички, розвинути творчі здібності молодших школярів.

У минулому році Чабайовській Марії Іванівні присвоєно звання "Кращий освітянин 2009 року". Во-

українців. З проголошенням незалежності України почався процес державотворення. Зрозуміло, що не буває державності без духовності. Зараз дуже важливо навчити молоде покоління християнської етики ще в дошкільному віці та за шкільною партою.

У даний час Марія Іванівна керує студентським науковим гуртком "Логос". Молоді науковці досліджують інноваційні технології навчання української мови у початковій школі, проблеми походження слов'янської писемності. Члени гуртка виступають із своїми дослідженнями на студентських наукових конференціях, підготували Свято української писемності, проводять екскурсії в музеї України, беруть участь у загальноуніверситетських та Всеукраїнських олімпіадах з методики навчання української мови в початкових класах, вивчають кращий педагогічний досвід учителів-класоводців, у тому числі випускників — колишніх студентів.

На зміцнення зв'язків зі школою спрямована діяльність Марії Іванівни як керівниці педагогічної практики. Проводячи консультації до "пробних уроків", вона як досвідчений наставник молодих учителів заохочує їх до творчого вирішення поставлених на уроках проблем. Про високу результативність праці науковця свідчать курсові та магістерські роботи студентів.

Вона бере участь у перепідготовці учительських кадрів, у наукових конференціях, семінарах, засіданнях кафедр, громадському житті Інституту педагогіки та психології; у розробці оригінальних, ефективних методик дослідження навчально-виховного процесу в школі та рецензуванні дослідницьких робіт, посібників, підручників, наданих комісією з педагогіки та методики початкового навчання Науково-методичної ради з питань освіти МОН України; член журі Всеукраїнського конкурсу української мови імені П. Яценка; працює у складі комісії Міністерства освіти та науки України по акредитації і ліцензуванні вищих педагогічних навчальних закладів України.

Чабайовська М. І. самовіддано готує національній школі вчителів, які зможуть гідно виконувати всі, покладені на них обов'язки.

З нагоди Вашої ювілейної дати, шановна Маріє Іванівно, колектив Інституту педагогіки та психології НПУ імені М.П.Драгоманова щиро вітає Вас і зичить здоров'я, щастя, радості і творчого довголіття на педагогічній ниві.

Кафедра мови та методики викладання в початковій школі Інституту педагогіки та психології Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова

Творче об'єднання «СОБОР» ОСВІТА